

KRKAVEC NIE JE HAVRAN

12.2.2009 • Vlado Brožík / týždenník Farmár
(<http://www.tyzdennikfarmar.sk/103/41/krkavec-nie-je-havran>)

Pred 200 rokmi sa narodil Edgar Allan Poe: otec moderného hororu.

Hneď na úvod uvedme na pravú mieru jeden z najväčších omylov našich učebníc: nijakého Havrana Poe nikdy nenapísal! To, čo v roku 1845 s toľkou slávou vydal, sa volalo The Raven. V preklade do slovenčiny – Krkavec. Havran sa v angličtine nazýva rook. A to je podstatný rozdiel. Zatiaľ, čo havran je čierny, na koreni zobáka má biely pruh, meria okolo 45 cm a váži zhruba pol kila – krkavec je antracitovočierny, meria takmer 70 cm a váži až kilo a pol. Havrana vídat' na poliach a pasienkoch, krkavca v členitých horách a na morských útesoch. (S havranom sa nám často pletie o niečo vzácnejšia vrana poľná: väčšinou čierna so sivým trupom.) Vidieť na vlastné oči krkavca je zážitok nielen výnimočný, ale aj značne emotívny. Zlovestný výzor mu dodáva zobák, farba i takmer trojnásobná hmotnosť v porovnaní s havranom. Áno: krkavec, to bola tá pravá téma pre vnútorne rozorvaného predchodcu moderných symbolistov! Poe inšpiroval nielen Baudelaira, ale aj Mallarmého a Valéryho. Aspoň niekoľko veršov... Keď sa jednej chladnej decembrovej noci, s'aby z temnôt podsvetia, na básnikovom okne zjavil krkavec:

Though the crest be shorn and shaven, thou' , I sad, ,art sure no craven,
Ghastly grim and ancient Raven wandering from the Nightly shore –
Tell me what thy lordly name is on the Night's Plutonian shore!
Quoth the Raven, ,Nevermore'.

Človek nemusí rozumieť po anglicky ani slovíčko a v žilách mu tuhne krv. Zvukomalebna báseň je vnútorným monológom človeka, ktorému zomrela milovaná žena. V zúfalstve sa obracia na krkavca – povedz, uzriem ešte niekedy jej krásnu, ušľachtilú tvár? Jedinou odpoveďou je neustále sa opakujúce: Nevermore. Nikdy viac! Ešte slávnejšie sú Poeove poviedky: ak ponecháme bokom tzv. gotické novely H. Walpola a Frankensteinia M. Shelleyovej – sú to prvé skutočné horory v dejinách. Zánik domu Usherovcov, Maska červenej smrti, Jama a kyvadlo, Zlatý skarabeus, Na slovíčko s múmiou, Predčasný pohreb, Vražda v ulici Morgue, Muž ktorý sa rozpadol.

Bez Poea by nebolo takých navzájom odlišných prozaikov, ako A. C. Doyle, J. Verne, F. Dostojevskij, R. Bradbury, – a už vôbec nie fi lmárov ako Alfred Hitchcock alebo Roman Polanski. Edgar Allan Poe sa narodil v rodine kočovných hercov 19. januára 1809 v Bostone. Vyrastal v sirotinci v Richmonde, kde sa ho ujala dobre situovaná rodina Allanovcov (odtiaľ jeho druhé meno). Na University of Virginia študoval literatúru, kvôli hazardu a pitiu skončil na vojenskej akadémii vo West Pointe. Pre nedisciplinovanosť a voľnomyšlienkarstvo ho vyhodili aj odtiaľ. Ako autor debutoval v roku 1834 v baltimorskom týždenníku Saturday Visitor. Neskôr bol šéfredaktorom richmondského Southern Messenger. Oženil sa so sesternicou Virginiou Clemm, ktorá v roku 1847 zomrela na tuberkulózu. U Poea naplno prepukol jeho geneticky zdedený alkoholizmus, fatálne zhoršovaný narkomániou. Upadal do čoraz hlbšej fyzickej i psychickej biedy. A tak ho 3. októbra 1849 našli v bezvedomí na chodníku v blízkosti baltimorskej Lime Street. O štyri dni zomrel. Zatiaľ ako posledný, zhudobnením jeho Krkavca, mu v roku 2003 vzdal poctu otec rockového undergroundu Lou Reed. Súvislosť vôbec nie náhodná.